صحرايي محکمې د افغانستان د غور په ولايت کې ظالمانه عدلي پرېکړې کوي

Author: Kamal Firozkohi

غيرانساني سزاګانې د حکومت له کنترول څخه په بهر سيمو کې يوه عادي خبره ګرځېدلې.

په غور کې د خبريال، کمال فيروز کوهي ليکنه

په غور ولايت کې پر تېرو او کاږو باندې د ۱۹ کلنۍ نجلۍ سنګسار د هغه زور ښکارندويي کوي، چې صحرايي محاکمې لا تر اوسه د افغانستان په ځينو لرو پرتو سيمو کې، چې دولتي اداري پکې د خپل واک د ساتلو لپاره لاس او پښې وهي، سرته رسيږي.

نولس کلنه رخشانه له هغه وروسته چې د زنا په تور تورنه شوه، د غور ولايت له مرکز، فيروزکوه څخه ٤٠ کيلومتره وړاندې د غلمين د کلي د يوې ډلې وسله والو له خوا ووژل شوه.

د نوموړې ځواني نجلۍ کورنۍ غوښتل هغه يو معيوب سړي ته واده کړي، خو له هغې نه مخکې هرات ولايت ته لاړه. کله چې بېرته راستنه شوه، يوه بل سړي ته واده شوه. هغه زوړ و. هغه بيا له يوه ۲۲ کلن ځوان سره وتښتېده چې د هغې په ګاونډ کې اوسېده.

رخشانه ونيول شوه او د زنا تور پرې پورې شو. وروسته په يوې ويډيو کې وليدل شوه چې دغه نجلۍ د ځمکې په يوې کندې کې ښخه شوې، يوازې سر يې ښکاري او سړي يې پر ډېرو ولي. نوموړې چيغې وهلې او زارۍ يې کولې. هغه هلک ته، چې دغه نجلۍ ورسره تښتېدلې وه، له هغې سپکه سزا ورکړل شوه او يوازې په سلو درو ووهل شو.

مبارزان وايي له دغه پېښې معلوميږي چې ملي اداري د ښځو د حقونو د ساتلو په برخه کې څومره بې وسې دي. د افغانستان په مرکزي لويديځه برخه، غور کې، حکومت له ولايتي مرکز بهر کنترول نه لري. د هېواد لرې پرتې سيمې د لسګونو مخالفو وسله والو ډلو په لاس کې دي. (د نورو معلوماتو لپاره زمونږ د ۲۰۱٤ کال دغه رپوټ: د غور جنګ سالاران، وګورئ.)

سره له دې، ځايي امنيتي ځواکونه پر طالبانو پړه اچوي چې وژنې او اعدامونه سرته رسوي، خو د غور يو لوی مشر مخالف دا خبره ردوي. د طالبانو د سيمه ييز مشر، ملا محمد رسول، همکار مولوي عبدالرحمن نيازي وويل، طالبان په دې پېښه کې ښکېل نه دي.

هغه وويل: «د شريعت په بنسټ داسې پرېکړې هغه مهال جاري کېدای شي چې په هېواد کې اسلامي حکومت واکمن وي، که نه ، نو سمه نه ده.» د هغه له دې خبرې سره سره دغه اعدام په دې پېښه کې پرځای سزا نه ده. طالبانو په افغانستان کې له محاکمې پرته ګڼې وژنې تر سره کړې دي.

د ځايي اوسيدونکو او چارواکو له تبصرو ښکاري چې د رخشانې د برخليک په اړه د طالبانو محکمې نه، بلکې د کلو مشرانو پرېکړه کړې وي.

د غور ولايت د ښځو د چارو رئيسې، معصومې انوري وويل، دا پېښه په سيمه کې د صحرايي محکمې لومړنۍ پېښه نه ده. په دې وروستيو کې په غلمين کې يوه بله ناواده شوې جوړه هم د ناقانونه اړيکو د لرلو له امله په متروکو وهل شوې وه.

انوري وويل، دولتي محکمې هم د اسلامي شريعت پر بنسټ بدني سزاګانې ورکوي. پر زنا باندې يو تورن هلک او نجلۍ په فيروزکوه کې د محکمې د حکم پر بنسټ پر متروکو وهل شوي وو.

په عمومي ډول انوري په غور کې د ښځو پر وړاندې د مخ پر زياتيدونکي تاوتريخوالي په اړه اندېښنه څرګنده کړه. هغې وويل، د تېر کال د ٤٨ پېښو په پرتله په روان لمريز کال کې د ښځو چارو رياست ته د تاوتريخوالي د ۷٦ پېښو په اړه رپوټ ورکړل شوی دی. هغې يادونه وکړه، دا شمېره د ټولې شمېرې دېره کوچنۍ برخه جوړوي؛ ځکه د زياترو پېښو په اړه څوک نه خبريږي.

انوري يو شمېر پېښو ته ګوته ونيوله؛ په تېر لمريز کال کې شپږ مېرمنې د طالب جنګياليو يا نورو وسله والو بريدکوونکو له خوا وژل شوې؛ د رپوټونو له مخې يوه ښځه سرکال په غلمين کې تښتول شوې او ورته پېښه د فيروزکوه په دولتيار سيمه کې هم پېښه شوې وه.

په کوچني عمر کې ودول او جبري ودونه او همدارنګه په «بدو» کې ورکړه هم په دې ولايت کې يوه لويه ستونزه ده، چې د دوو کورنيو تر منځ د ناندريو او دښمنۍ پای ته رسولو په موخه د مقتول کورنۍ ته د يوې نجلۍ په ورکړه سر ته رسيږي.

انوري وويل: «په دې ولايت کې هغه حالت د اندېښنې وړ دی چې ښځې ورسره مخ دي. د ښځو په وړاندې د تاوتريخوالي په پېښو کې د تېر کال په پرتله زياتوالی راغلی دی.»

انوري د دې حالت لامل بېوزلي، کمزوری حکومت، د مخالفو ډلو پراخ شتون او همدارنګه د هغو حقونو په وړاندې د معلوماتو نه لرل دي چې اسلام ښځو ته ورکړي دي.

د نوموړي ولايت والي، سيما جويندې، چې په افغانستان له دوو ښځينه واليانو څخه يوه ده، هم د دې حالت ناوړې څېرې ته ګوته ونيوه.

جويندې وويل: «ښځې په غور کې ډېر بدمرغه حالت لري.» نوموړې زياته کړه، د دې ولايت يوازې ۲۰ سلنه نجونې ښوونځيو ته ځي.

پر خپله جويندې د «بد اخلاقۍ» په وړاندې د سختې سزا د پلې کولو د ملاتړ له امله نيوکه کيږي. په فيروزکوه کې د محکمې له خوا د زنا په تور محکومو شوو ته د متروکو د وهلو له حکم وروسته هغې افغاني رسنيو ته ويلي وو چې دغه سزا د اسلام له قانون سره

سمه ده.

نوموړي آریانا تلویزن ته ویلي وو: «افغانستان یو اسلامي هېواد او غور د افغانستان یو ولایت دی. موږ د اسلامي قانون او د خپل اساسي قانون د حکم مخالفت نشو کولای.»

ټول دیني عالمان په دې ټکي سره یوه خوله نه دي چې دا راز سزاګانې د پلي کېدو وړ دي. د غور ولایت د اسلامي شورا مرستیال، مولوي موسی کلیم آی ډبلیو پي آر ته وویل، د رخشانې سزا د اسلامي قانون خلاف ده. داسې پوره لاسوندي په لاس کې نه وو چې ثابت کړي هغې دې کومه ګناه سرته رسولې وي او هغې اعتراف هم نه دی کړی. د اسلامي قانون له مخې د زنا د عمل په اړه باید څلور تنه نارینه شاهدان شاهدي ورکړي او له هغې پرته د سنګسار سزا د پلي کېدو وړ نه بولي.

کلیم وویل: «رخشانه د خپلې ارادې پرته واده شوې وه، چې دا پخپله د اسلام مخالف عمل دی. جبري ودونه په اسلام کې جواز نه لري.»

په غور کې د افغانستان د بشري حقونو د خپلواک کمیسون سرپرست، جواد علوي دا ومنله چې د رخشانې وژل د شریعت او همدارنګه د کورنیو قوانینو خلاف عمل و. نوموړي زیاته کړه، که چېرته څرګنده شي چې حکومت د داسې سرغړونو په وړاندې بې تفاوته پاتې شي، نو له کنټرول څخه په بهر سیمو کې به یې کچه لوړه شي.

علوي وویل: «د هرې ورځې په تېریدو د طالبانو او نورو وسله والو ډلو له خوا د صحرایي وژنو شمېر زیاتیږي. د ښځو په وړاندې د تاوتریخوالي مجرمینو ته د سزا په ورکولو کې پاتې راتګ، د حکومت کمزوري او له مرکز فیروزکوه څخه بهر د طالبانو له خوا تر خپل کنټرول لاندې د یو شمېر ولسوالیو راوستل او دې ته ورته نور یو شمېر لاملونه په غور کې د ښځو په وړاندې د تاوتریخوالي له زیاتېدو سره مرسته کوي.»

هغه وویل، د دې کار یو عمده لامل د ښځو په وړاندې د تاوتریخوالي د له منځه وړلو د قانون په پلي کولو کې پاتې راتګ دی. په ۲۰۰۹ کال کې د ولسمشر په فرمان پلی شوی قانون د ۲۰۱۳ کال د می په میاشت کې د پارلمان له خوا رد شو او تر اوسه بند پاتې دی. د پارلمان محافظه کاره غړي ادعا کوي چې نوموړی قانون له اسلام سره ټکر لري.

د غور ولایت د مدني ټولنې فعال، محمد حسن حکیمي له دې سره یوه خوله دی چې په دې ولایت کې د ښځو له حقونو څخه په منظم ډول سرغړونه کیږي.

هغه وویل: «په غور کې صحرایي محکمه کومه نوې خبره نه ده او ترهغه به دوام مومي، ترڅو د حکومت مخالف وسله وال او له هغې سره د حکومت موازي بڼې په دې ولایت کې موجودې وي.»

د غور امنیتي چارواکي مني چې نشي کولای په سم او مناسب ډول د خطر منونکو ښځو ساتنه وکړي.

د هغه ولایت د پولیسو قوماندان، غلام مصطفی محسني وویل، د دغه راز سرغړونو زیاتره پېښې د مخالفانو تر لاس لاندې سیمو کې رامنځته کیږي. د دغو پېښو لاملونه زیاتره شخصي او قومي تربګن دي نوموړی د ځایي وسله والو ډلو په پرتله تر ډېره بریده پړه پر طالبانو اچوي.

محسني په دوام وویل: «د سرچینو او بشري څواک د نشتوالي له امله، چې له موږ سره مرسته وکړي، موږ ونشو کړای رخشانه او د هغې په خبر نور له طالبانو څخه وژغورو.» هغه زیاته کړه، د هغه اداري د کورنیو چارو له وزارت څخه غوښتي، څو پلا غوښتنه کړې چې له طالبانو سره د جګړې وسایل ورته چمتو کړي، خو لا تر اوسه یې ځواب ته سترګې په لار دي

محسني وویل: «موږ د امنیتي ځواکونو تر لاس لاندې سیمو کې د څو ورته پېښو مخه نیولې ده.»

نور خلک په دې قانع نه دي چې امنیتي پوځونه د بې قانون په مخنیوي کې تر خپل وس زیار کاږي.

په هرات کې د ښځو مدافع، خالدې خرسند وویل: «په افغانستان کې د ښځو پروړاندې د سرغړونو زیاتوالی او په تېره بیا هر هغه څه چې د رخشانې پر وړاندې تر سره شول، دا زباتوي، دیني اوریکي او محافظه کاران، چې د پوهې مخالف او په جهالت باور لري، مخ پر زیاتېدو دي.»

کمال فیروز کوهي د غور ولایت یو خبریال دی.

Location: افغانستان
Topic: Rule of Law
Women's rights
Focus: Afghanistan: Promoting Human Rights and Good Governance

---

Source URL: https://iwpr.net/ps/global-voices/%D8%B5%D8%AD%D8%B1%D8%A7%D9%8A%D9%8A-%D9%85%D8%AD%DA%A9%D9%85%DB%90-%D8%AF-%D8%A7%D9%81%D8%BA%D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86-%D8%AF-%D8%BA%D9%88%D8%B1-%D9%BE%D9%87-%D9%88%D9%84%D8%A7%D9%8A%D8%AA-%DA%A9%DB%90